

3. Загальна методика навчання біології : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / І. В. Мороз, А. В. Степанюк, О. Д. Гончар [та ін.] ; за ред. І. В. Мороза. - К: Либідь, 2006. - 593 с.
4. Загубинога, О. О. Використання інтерактивних технологій під час вивчення екології : навч.-метод. посіб. / О. О. Загубинога, Г. С. Науменко. - Х. : Основа, 2008. - 314 с.
5. Свінченко, І. А. Групові форми навчання у викладанні біології. Ч. II / І. А. Свінченко. – Х. : Основа, 2011. – 92 с. : іл. – (Бібліотека журналу «Біологія» ; вип. 10 (106))
6. Сучасна біологія для учнів у рольових іграх : навч.-метод. посіб. / уклад. К. М. Задорожний, Т. П. Клименко. - Х. : Основа, 2005. - 94 с.
7. Шевченко, Н. І. Використання фольклору на уроках біології : дидактичні матеріали : [навч.-метод. посіб.] / Н. І. Шевченко. - Х. : Основа, 2011. - 111 с.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент Л. Ю. Вовкочин

ТЕХНІКА НАЛАШТУВАННЯ УЧИТЕЛЯ НА ПУБЛІЧНУ ТВОРЧУ ДІЯЛЬНІСТЬ

А. В. Манько

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

У сучасних умовах розвитку освіти особлива увага приділяється високопрофесійному педагогу, який володіє творчим потенціалом, здатному до саморозвитку та самовдосконалення, створенню та передачі цінності. Професійна майстерність - це мистецтво навчання і виховання, доступне кожному педагогу (вихователю), але потребує постійного вдосконалення. Педагог стає майстром своєї справи, професіоналом у міру того, як він освоює і розвиває педагогічну діяльність, визнаючи педагогічні цінності [1, с. 60].

Освіта ХХІ століття орієнтує на вільний розвиток людини, творчу ініціативу, самостійність і конкурентоспроможність.

Сьогодні соціальний запит зроблено на творчу індивідуальність, готовність педагога діяти в неординарних ситуаціях, що припускає наявність неповторних індивідуальних властивостей. Сучасний педагог інтегрує в собі духовно-моральну, естетичну та інтелектуальну культуру, готовність до постійного самовдосконалення [3, с. 124].

При вивченні педагогічної творчості та активізації ролі вчителя в педагогічному процесі виникає проблема формування артистизму - важливого професійного якості особистості, сприяючого її успішної самореалізації та рішенням професійно-творчих завдань. Це вимагає від педагога не тільки досконалого володіння предметом, який він викладає, не тільки володіння педагогікою, сучасної дидактикою, педагогічною психологією, а й певною мірою артистизмом, мистецтвом акторської майстерності. У зв'язку з цим, тема акторської майстерності в роботі педагога дуже актуальна.

Прояв майстерності полягає в успішному розв'язанні завдань і високий рівень організації навчально-виховного процесу. Одним з проявів педагогічного професійної майстерності є артистизм педагога. Артистизм і майстерність - категорії одного порядку, тісно взаємопов'язані між собою [2, с. 479].

У зв'язку з цим, інтерес дослідників до проблеми навчання майбутніх учителів у педагогічних вузах засобами театрального мистецтва, в останнє десятиліття значно виріс. Так, Б.Т. Лихачов вважає, що педагогічна майстерність є частиною педагогічного мистецтва і виражається в сучасному володінні педагогом методами і прийомами, всім арсеналом педагогічних умінь і навичок, що забезпечують практичне втілення педагогічного мистецтва в процесі формування особистості.

Розробкою проблеми артистизму та формування акторсько-сценічних умінь педагога займалися багато вчених. Питання, пов'язані з формуванням артистизму і розвитком творчих здібностей особистості, знайшли своє відображення в роботах провідних педагогів І.А. Зязюна, В.А. Кан-Каліка, Н.Д. Никандрова. Подібність акторських і педагогічних здібностей відзначали А.С. Макаренко, Ю.П. Азаров, Н.В. Кузькіна, Ю.Л. Львова та ін. Цю ж особливість виділяв К.С. Станіславський, він виявив основні елементи, необхідні для творчості як актора, так і педагога: розвинену увагу, увагу, емпатію, рефлексію, рухливість, заразливість, виразні можливості [1, с. 357].

Педагогічне мистецтво часто називають театром одного актора. Тому для педагога важливо знати принципи театральної дії і його закони. Можна сказати, що педагогічний процес складається з двох фаз: виховного задуму і процесу його реалізації. І на тому, і на іншому етапі важливу роль відіграють саме театральні виразні можливості педагога.

Кожен конкретний урок - це своєрідна педагогічна п'єса, в якій викладач виступає як:

- 1) автор сценарію (вибудовує драматургію відносин);
- 2) режисер (управляє відносинами і визначає місце кожного учасника дії у виховному процесі);
- 3) актор (сам грає свою роль на основі точного науково-педагогічного задуму);
- 4) імпровізатор (враховує нові реально виникають педагогічні ситуації).

Якщо перші три функції повністю відповідають театральному мистецтву, то функція імпровізатора в театрі затребувана рідко і скоріше заважає загальному задуму. У педагогічній ж професії вона так само необхідна, як і всі інші. Режисерське мистецтво полягає у творчій організації всіх елементів дії з метою створення єдиного гармонійно цілісного твору [2, с. 368].

Виходячи з цієї теорії марно запозичувати лише зовнішні прийоми, форми, методи. Важлива складова педагогічного таланту, яка ріднить його з талантом актора - це потреба в самовираженні. Крім цього, майстерність педагога реалізується через цілий ряд елементів, які задають подібність його професійної діяльності з професійною діяльністю актора.

Фізичний і психологічний тренінг. Це означає здатність регулювати своє самопочуття, керувати ним. Уміння активізувати себе або розслабитися в залежності від ситуації, швидко відновлюватися після фізичних і емоційних навантажень досягається спеціальними вправами і тренуваннями. Психологічний тренінг допомагає налаштуватися на урок, на взаємодію з урахуванням їх характеру [3, с. 121].

Важливе вміння завоювати аудиторію і керувати нею. Поєднання голосу, слів, погляду, жестів, ритміки завжди індивідуально. Також важлива здатність перевтілитися в образ учня, відчувати, переживати, емоційно впливати. Для цього потрібно вміти аналізувати логіку простих фізичних дій. Важливу роль у цьому процесі відіграє розвиток сприйняття у педагога. А.С. Макаренко писав: «Не може бути хорошим вихователем, який не володіє мімікою, не може надати своєму обличчю необхідне вираження. Переконалий, що в майбутньому в педагогічних вузах обов'язково буде викладатися і постановка голосу, і поза, і володіння своїм організмом, і своїм обличчям». За своїми основними характеристиками авторська і педагогічна діяльність збігаються, проте, в останній співтворчість, взаємодія з аудиторією грає велику роль, ніж в театральному мистецтві.

Список використаних джерел:

1. Лихачев Б. Т. Педагогика. Курс лекций: учеб. пособие / Б.Т. Лихачев. – М.: Юрайт, 2001. – 523 с.
2. Коджаспирова Г.М. Педагогика: учебник / Г.М. Коджаспирова. – М.: Гардарики, 2004. – 528 с.
3. Якушева С.Д. Основы педагогического мастерства: учебник / С.Д. Якушева. – М.: Издательский центр «Академия», 2011. – 256 с.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент І. Т. Лещенко

МАЙСТЕРНІСТЬ А. МАКАРЕНКА У ВИКОРИСТАННІ ПРИЙОМІВ ПЕДАГОГІЧНОГО ВПЛИВУ НА ВИХОВАНЦІВ

К. М. Полонська

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Мета дослідження полягає в аналізі й узагальненні методів, засобів, прийомів які використовував Макаренко у навчально-виховній діяльності молодого покоління.

Проблема оволодіння навичками педагогічної техніки на сьогодні є досить актуальною, оскільки майбутнє нашої країни визначає той, хто виховує молодь, формує майбутнього громадянина.

Відомий педагог високо цинив роль учителя в суспільстві, називаючи його «інженером дитячих душ». Саме тому А. С. Макаренко вказує на основні шляхи формування педагогічної техніки сучасного вчителя:

- розвиток уміння «читати за обличчям» своїх вихованців, за їхніми жестами, внутрішнім станом, намірами тощо;
- формування вміння керувати своєю мімікою, жестами, пантомімікою та поведінкою;
- формування мовної техніки, постановки голосу;
- розвиток емоційно-вольових якостей і комунікативних умінь;
- акторська підготовка, вміння грати в дитячому колективі, розігрувати педагогічний гнів, йти на педагогічно доцільний ризик [1].

Різноманітні прийоми педагогічного впливу формуються емпірично, у процесі педагогічної діяльності. Вчитель, аналізуючи свою роботу, відзначає і відбирає випадок і умови успішного впливу на вихованців. Про них він розповідає, ділиться своїм досвідом у статтях, виступах. Подібні факти становлять надзвичайний інтерес і велику цінність, оскільки вони відібрані в лабораторіях педагогічної майстерності [2].

Проблема прийомів педагогічного впливу посідає важливе місце в науково-педагогічній літературі. У підручниках з педагогіки розглядаються прийоми переконання, засудження і покарання. Низку прийомів індивідуального впливу на учнів вдало узагальнили в художній формі український письменник В. Сухомлинський.

Розглянувши теоретичні проблеми зовнішнього і внутрішнього педагогічного впливу на учнів, ми з'ясували, що:

1. Узагальнення прийомів педагогічного впливу й утворення відповідних понять доцільно проводити на основі ідей видатного педагога А. С. Макаренка.

2. Відправним положенням у використанні прийомів педагогічного впливу є констатація певних недоліків в поведінці учня і прагнення викоринити її, розвиваючи позитивні якості. У зв'язку з цим виникає необхідність в індивідуальному підході для боротьби з виявленими недоліками учнів, який вимагає від вчителя глибокого вивчення особливостей кожного з дітей: їх поглядів, інтересів, темпераменту, характеру, здібностей, а також умов життя.